

pescar... per terra»: brava pesca de... cols o conills).

Terrandòs 'classe voluminosa de bolet': m'han enenyat *tèrandòsus* a Osona i a l'alt Gironès (Tavernòles, 1936; StÀniol de Finestres, 1964) [*DAG.*, emp., mal accentuat -òs, millor Moll, *AORBB* iv, 105], i era notable, destacant amb la seva blancor, la quantitat de terra que els quedava enganxada damunt del capell <terra en dòs 'esquena' (*DORS*); també a mi a Tavernòles, m'explicaren que ho apliquen, figuradament, a les persones amb el sentit de 'talòs' (que el *DAG.* 10 exemplifica amb una frase de «Muntanya»): comparació de l'enze amb el bolet «que no se sap treure les noses i llordura de sobre»: per contaminació de *tarlà* i *talòs* es produí doncs la forma *tarlandòs* que *AlcM* troba a dos pobles del B. Emp.; i per contaminació de *tonto*, la variant *+terratonso* que afegia (mal grafiat *tarr-*) Moll (*l. c.*); és falsa la identificació d'*AlcM* amb el *Lactarius deliciosus*, o sigui el 'rovelló' i 'pinatell', i amb el *Lactarius piperatus* (o sigui el pebràs); Font i Quer (*Mem. Acad. Ci. Bna.* xxxiii, xii, 20) identifica amb el *Lactarius vellereus* Fr., que se'n distingeix «por el píleo finamente aterciopelado», també amb el «*Lactarius controversus* Fr. ex Pers. «muy poco estimado y aun despreciado».

+Terramèrits sembla genèric per 'tributs i dèbits o debitoris agraris' (amb ll. *mereri* 'guanyar'); en una fixació de preus de les «escrivanies» públiques ross.: «carta de afranquiment de home --- sie-n ahutz 8 dr., e si algun --- affranqueys o redun [lleg. *redem*] alsquns agrers o altres *terre meritz*, a certz cens --- solament 8 dr.» a. 1318 (*RLR* xxxii, 160).

Terramper: «*terramperot* tros de terra dolent i rocós» (Pallarols), *DAG.*, i *AlcM* registra *terramper* a Cerd., SdUrg., tres localitats del Cardener, 2 de Scgarra i dues de l'Ebre; i Elcock un *tañampér* «propiété en mauvais terrain» a Bielsa.¹³ Extret del femení **terrampera*, soldadura de terra amb péra = 'PEDRA'. Sense *-amb-* sembla existir cosa semblant en el P. Val.: *terruperal* «montecillo, cerro o collado, como montón de tierra» (Llombart, no Escrig); *terruper* o *-upero* «cerrillo; terreno quebrado y de poco valor» (dicc. MartíGadea). Per influència del grup labial *terramper* es tornaria **terromper*, ajudant-hi la contaminació de *rompent*, *rompre*, i amb assimilació *tořompé(s)* a les Garrigues 'terreny poc fèrtil' (sing. Granadella, 1935, pl. Vinebre, 1936, Gandesa *AlcM*); «ja hi ha uns bons *tořompés* per allà!» 'garrotxes' (Pobla de Granadella, 1936), Fonz *torrumpero* «cingle, balcera» (*AORBB* ii, 262), Roncal *turrupero*, *-unbero* «despeñadero mayor» (Mitxelena, *BSVAP* xiii, 497). El contacte amb el cast. dial. *torrontero* (que assenyala jo en el DCEC iv, 510, TORRENTE), és secundari.

DERIV.: **Terramperer* dissimilat en *terrampaner* (Cardona, *DAG.*).

Terraplè [1561] i *terraplenar* [1581], apareixen quasi al mateix temps que els it. *terrapieno* [1.ª terç S. xvi, Fr. Guicciardini] i *terrapienare* [1.ª terç segle xvii, Galileu], i el fr. *terreplein* [1561]; i semblen haver estat creats pels tècnics italians en fortificació (d'on el cast. prengué certament *terrapleno*, després

terraplén, i *terraplenar*, princ. S. xvii, *DECH* v, 489a 11-18); també en català apareixen antigament com a termes de fortificació, avui en ús molt general, com a termes d'obres vials etc. És dubtosa, doncs, la primàcia del mot, entre el cat. i l'it.; molt probable que el francès el vagi pendre d'un dels dos; i segur que el cast. (i potser el francès) el va rebre, en part de l'una, en part de l'altra d'aquelles dues llengües. A l'Emp. el *teřaplé*, que sovint és també vora el riu es distingeix de la *mota*, com a obra més gran (Vilanova d. I. Muga, 1958); *terraplenada*, *terraplenament*.

Terraqüü [-*aqüeo*, Lab. 1840], pres del ll. *terraquëus*, cpt. amb *agua* 'aigua'.

+Terra-segat m. 'costat escarpat d'un terrer' ross. («*El Neret* és un t.» Bula d. Terranera, 1960).

Terratinent [Muntaner, a. 1324]: «la pau se féu així: que'l comun de Pisa tingués lo castell de Càller per lo Sr. rei d'Aragó, e en fos lo comun de Pisa son vassall, e que li n'hagués de donar postat —irat o pagat— tota hora que la-n volgués lo Sr. Rei ---; si bé ho comptats, molt més d'honor hac ell que'l comun de Pisa fos son *terratinent*, e ls pisans fossen son vassalls, que si'l castell de Càller hagués haüt» (§ 278, Casac. viii, 33.8); possiblement està ben datat de 1276 el doc. mall. que cita *AlcM*.

En tot cas el mot reapareix en la *Crònica* del Cerimoniós, aquí ja en termes de dret civil: «los hortolans e altres qui són apellats *terres tenents* faeren tant de tabustol ---» (Bof., 70), amb doble signe de plural (aquí i en un doc. de 1398), a la manera de *portantsveus*, *majorsdòmens*, *camestrencats* i anàlegs (no hi ha un **terrestinent* com suposa *AlcM* com no existeix un *portantsveu* o *camestrencat*); «en terra amable, / desiderable, / hon los vivents, / *terratiments*, / porcions han», JRoig (*Spill*, 12302); a l'ajuntament, on es conservava, l'any 1961, vaig consultar el «Libre Capatré dels venditís, axi dels vehins com dels *terratiments* del terme, --- de la present vila de Chodos, del any --- 1619»; ja hi ha dos testimonis d'oc. ant. *terratinent*, en el sentit feudal, a Tolosa mj. S. xiii (*Crozada*, PSW viii, 188); i dos del gc. ant. *terretient*, del mateix segle, en sentit civil (Luchaire, *Recueil*, 24.13, 78.8); del cat. és manllevat el cast. *terratiente* [S. xix]. *Terratou*. *Anar a terra-tros* 'de mal borràs' [*BDLC* x, 14]. *Terrús-terrús*. I els erudits *terrigen* i *terrícola* [Belv.].

Terratremol, mot comú amb la llengua d'oc, provinent del ll. *TERRAE TRÊMOR*, amb dissimilació de la -R en -l. El mot, d'acord amb el gènere dels mots en -OR romànic, és sovint femení en català antic, tant o més que masculí: «fo feyt gran *terratremol* --- ac paor de la *terratremol* ---», *VidesR*, 66r2; on *feyt*, en aquesta construcció, no prova que no fos femení, com ho és a continuació; m. en «Longí --- costa la crou de Jhesuchrist --- vesén los se<n>yals que fasia: lo sol escurzint e-l *terratremol*, el creec en Jh.» 77r1 (cf. encara 264v2).

Ja era lullia: «lo libre *Meteororum* parla de les pluges, neus, vents, trons, lamps, e de *terratremol*, e de les esteles ---», Lull (*Do. Pu.*, Gil, p. 199). Em plau de donar aquí una cita del vast saber geo-físic i meteorol-